

Till: Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Malmö den 27 november 2014

Anmälan mot anstalten Kirseberg och Kriminalvården samt begäran om skadestånd

ANMÄLARE/OMBUD: Ricard A R Nilsson, 760410-3577
Åkershusvägen 12 A, lgh 1203
245 37 Staffanstorp

YRKANDE

1. Undertecknad yrkar att Kriminalvården ska utbetala ersättning med 500 kr per dag och intagen, till samtliga som under de senaste åren har tvingats leva i undermåliga tillika lagstridiga hygieniska förhållanden på anstalten Kirseberg.

Att JK även utreder huruvida handfat och/eller toalett ska installeras vid renoveringen. Om det visar sig att inte ens handfat ska installeras, yrkas det att Miljöförvaltningen utreder om ett sådant beslut är förenligt med gällande miljölagstiftning med hänsyn till den offentliga verksamhet som bedrivs samt till de problem som beskrivs nedan.

2. Gregor Linde (650309-2659) yrkar ersättning med 135 000 kr (500 kr per dag i nio månader) för lidande och den personskada som uppstått då han under sin föregående verkställighet var placerad på anstalten Kirseberg 2008-07-18—2009-05-04.
3. Bylent Veckollari (860203-5837) yrkar skälig ersättning för lidande och kränkning.
4. Haidar Lefta (910713-5254) yrkar skälig ersättning för en felaktig avskildhetsplacering.
5. Undertecknad yrkar att Kriminalvården utbetalar mig övertidsersättning för de två timmar som jag 2014-01-28 tvingades utföra anvisad sysselsättning (att studera) efter inlåsning, till följd av att jag under dagen tvingades städa avdelningen.

Dessutom yrkar jag skälig ersättning för att jag, i strid med den rättsliga regleringen, tvingades utföra ett städjobb utan adekvat utbildning eller annan instruktion.

6. Undertecknad yrkar att JK närmare utreder kökspersonals förehavanden och i förekommande fall riktar kritik eller vidtar lämpliga åtgärder.
7. Undertecknad yrkar att JK väcker åtal för tjänstefel alternativt grovt tjänstefel mot Thomas Lindgren eller vidtar annan lämplig åtgärd.
8. Undertecknad yrkar att JK utreder huruvida anstalten Kirsebergs kontrollgrupp har ett otillbörligt inflytande över verksamheten som är utöver deras befogenhet och i förekommande fall riktar kritik eller vidtar lämpliga åtgärder.

9. Undertecknad yrkar att Mirja Hoffbauers olika överträdelser utreds närmare och att JK i förekommande fall riktar kritik eller vidtar lämpliga åtgärder.
10. Undertecknad yrkar att JK utreder de tillsynes systematiska fel som medför att lokala regler som står i strid med gällande rätt, används för att rättfärdiga visa åtgärder och/eller beslut.
11. Undertecknad yrkar att JK utreder anstalten Kirsebergs ofta generella regler där ingen individuell bedömning sker.
12. Undertecknad yrkar att JK i övrigt utreder och utövar tillsyn över allt som tas upp i denna anmälan och i förekommande fall riktar kritik eller vidtar lämpliga åtgärder mot enskilda tjänstemän utöver vad som ovan begärts.

GRUNDER OCH OMSTÄNDIGHETER

I syfte att underlätta såväl JK:s granskning som Kriminalvårdens bemötanden, så har samtliga fel som redogörs för nedan delats upp i numrerade punkter eller i förekommande fall bokstäver. Numreringen av yrkandena överensstämmer med siffrorna nedan.

Skadeståndsanspråk

1. *Skadestånd miljömässiga samt hygieniska missförhållanden*

- a) Gällande första yrkandet så är omständigheterna sådana att intagna på anstalten Kirseberg låses in minst tolv timmar varje dygn i cellerna, därinne saknas rinnande vatten, toalett eller annat som behövs för att man ska kunna sköta sin hygien. För mitt behov av att urinera under halva dygnet hänvisas jag till en kissflaska. Det saknas dock möjlighet att tvätta sig efter att man urinerat, något som torde vara ett grundläggande krav för upprätthållandet av en acceptabel hygienisk nivå. Under den halva av dygnet som inlåsningen sker, saknas även möjlighet att borsta tänderna. Antingen borstar man innan inlåsningen och äter eller dricker inget under de närmaste tolv timmarna, eller så är man hänvisad till att spotta, skölja med mera över papperskorgen. Det händer även att kissflaskan blir full och att man spiller urin, ska då inte möjlighet finnas att torka upp urinen och tvätta sina händer nattetid? Undertecknad har personligen efterfrågat möjligheten att släppas ut för att borsta tänderna samt tvätta händerna, information jag har fått från nattpersonal är att någon sådan möjlighet inte ges. Det finns alltså inget sätt för mig att på något sätt sköta min intimhygien eller allmänhygien efter inlåsningen. Nattpersonal nekar grundläggande assistans eftersom de är få till antalet. Skulle alla intagna börja ringa på för att tvätta sig efter att ha urinerat, borsta tänderna eller annat – vilka egentligen torde anses utgöra en rättighet – så skulle personalstyrkan under natten behöva mångdubblas, vilket skulle bli ohållbart rent ekonomiskt för anstalten (vilket i alla fall är svaret jag erhållit när frågor har ställts till anstaltsledningen). I dagsläget tjänstgör endast sex personer om natten (som ska ge service åt cirka 150 intagna i fängelse och häkte) och de måste alltid vara minst tre kriminalvårdare när en celldörr öppnas åt en intagen, övriga tre utgörs av vakthavande befäl, den som sitter i bevakningscentralen och en som går brandronden två gånger i timmen. Detta innebär att endast en cell åt gången kan öppnas, av vilket följer att intagna tvingas vänta mycket länge om de exempelvis behöver bajsas. Jag själv har vid tre tillfällen påkallat personals uppmärksamhet efter inlåsning, det tog 26, 42 respektive 51 minuter. Detta är helt oacceptabelt lång tid, när jag påtalat detta för nattpersonal har de bara nonchalant sagt ”så är det, inget vi kan göra åt”. Detta har medfört att intagna har tvingats bajsas i sina papperskorgar, något som inte kan anses förenligt med den gällande miljölagstiftningen. Än värre är den bristande beredskapen vid svår sjukdom. Tänk om någon skulle bli allvarligt sjuk och få en hjärtattack, stroke eller liknande, väntetiderna under natten skulle innebära en

stor risk för dödsfall. Som exempel kan nämnas intagne 13-201, Eric Mixco. Natten mellan fredag den 8 augusti och lördag den 9 augusti 2014, ringde han på vid ett flertal tillfällen då han kände av sin svåra nötallergi. Han hade av misstag kommit i kontakt med nötter strax innan inläsning, något han påpekade för personal i samband med att celldörren skulle låsas. Första gången han ringde på var 19:30, men personal kom inte förrän vid 21:13. Intagne Mixcos allergier är av så pass svårartad karaktär att han har fått specialtillstånd att ha en spruta med adrenalin i sin cell, att överhuvudtaget få tillstånd att inneha en spruta i en fängelsecell visar på vilken grav allergi han lider av. Trots detta tog det alltså väldigt lång tid innan någon assistans kunde ges från vakterna. Just denna gång var allergichocken inte så pass allvarlig som den kunde ha varit, men i det fall intagne Mixco hade hamnat i anafylaktisk chock hade utgången sannolikt varit dödlig eftersom personal tog flera timmar på sig att komma till cellen efter att han ringt på vid ett flertal tillfällen. När vakten slutligen kom, frågade Mixco varför de tagit sådan tid, svaret som erhöles var ”inte sista gången”, med syftning på att efter sista påringingen så kom de ganska omgående, personal var alltså väl medvetna om att ytterligare påringarna hade skett, men uppenbart valt att ignorera/nedprioritera dessa. Detta är ett konkret exempel, men likartade situationer har hänt många gånger. I sammanhanghet kan påpekas att kommunikationsanordningen som finns i cellerna bara är en knapp som gör att en lampa lyser upp på en skärm/tavla med dioder, det saknas alltså möjlighet att verbalt kommunicera via kommunikationsanordningen. Det går således inte att göra någon bedömning över vem som är i störst behov av assistans.

- b) Härutöver så uppfyller inte rengöringen av de nämnda kissflaskorna kraven på en godtagbar hygienisk standard. I kontakt med anhöriga som arbetar på sjukhus har det framkommit att deras kissflaskor tvättas och steriliseras med hjälp av särskilda medel och maskiner. Här vid anstalten Kirseberg sker rengöring på så sätt att den intagne tömmer flaskan i toalettstolen och därefter sprutar ett vanligt alldagligt rengöringsmedel i flaskan, blandar med vatten, skakar runt och tömmer sedan igen. Flaskorna utsätts därmed aldrig för högre temperaturer som skulle döda bakterier, inte heller utsätts de för något starkare bakteriedödande rengöringsmedel. Slutsatsen är således att kissflaskorna aldrig blir riktigt rena, vilket märks på lukten i flaskorna även om man skulle lukta strax efter rengöring.
- c) På de intagnas toaletter finns inte heller någon tillgång till vanliga pappershanddukar. Istället är vi hänvisade till att torka oss på toalettpapper. Anledningen från anstalten anges vara att man funnit pappershanddukar nerspolade i toaletten som sedan har fastnat i avloppsrören, men det kan i sammanhanget framhållas att personal fortfarande tillåts använda pappershanddukar i sina toaletter. Rimligen kan man inte fastställa att just intagna spolat ner pappershanddukar i toaletten. Oavsett så bör det rent hygieniskt vara så att pappershanddukar eller någon motsvarighet är en rättighet att kunna använda i toaletten. Att använda toalettpapper som går sönder när man tar i det med blöta händer, ter sig orimligt. Tjugofyra intagna delar på ett toalettutrymme med tre toalettstolar, att här inte kunna torka händerna efter att man tvättat sig kan inte vara förenligt med miljölagstiftningen.
- d) Vidare så är förhållandena på toaletterna på avdelningarna A2 samt A3 av sådan undermålig hygienisk standard att de inte uppfyller miljöbalkens krav på den typ av offentlig verksamhet som bedrivs. Toalettgolven är exempelvis skrovliga till karaktären, vilket innebär att de aldrig blir riktigt rena, den skrovliga cementytan är nämligen en utmärkt grogrund för bakterier. Vi tillåts inte använda några starkare rengöringsmedel såsom exempelvis klorin, en mätning av bakteriehalten på

exempelvis avdelning A2:s toaletter (där undertecknad är placerad) bör visa på en oacceptabel hygienisk standard.

- e) Städning av avdelningar och toalett- samt duschutrymmen görs av intagna. Dock ges inte städarna någon utbildning såsom reglerna föreskriver. Vid exempelvis anstalten Tidaholm ges en utbildning till städarna. Enligt tidigare utredningar gällande just städning av anstaltslokaler krävs att intagna ges en utbildning, annars får anstalten ta in städare utifrån (se exempelvis utredningen gjord av Miljöenheten Sala-Heby, Sala kommun, utredning i ärende med dnr 2011-001419). Den 28 januari 2014 tvingades undertecknad kvarstanna på avdelning A2, där jag var placerad, för att städa allmänna utrymmen, toaletterna och duscharna. Trots mina påpekanden om att jag saknar adekvat utbildning och i övrigt inte fick någon konkret instruktion om vad som skulle göras från någon vaktpersonal, så gavs jag alternativet att antingen stanna och städa eller bli rapporterad för arbetsvägran och därmed utsättas för disciplinära åtgärder. Jag gavs en vag skriftlig instruktion som i korta drag klargjorde att golv ska dammsugas och moppas, toalett och dusch ska också städas, sopor ska tömmas – knappast en adekvat utbildning. Det är viktigt att framhålla hur anstalten vid flera tillfällen under liknande omständigheter som beskrivits, tvingat intagna att städa. I det fall städare saknats på en avdelning har man satt upp ett schema som följer cellnumren där varje intagen beordrats att städa avdelningen en dag, inklusive toalett- och duschutrymmen. Ingen har någonsin fått någon tydlig utbildning eller instruktion för hur de ska gå tillväga. Många interner talar inte svenska så de hade ändå inte kunnat tillgodogöra sig några anvisningar eftersom anstalten inte har översatt dem till deras respektive hemspråk.
- f) Även personalens tjänstutövande strider mot den miljöreglering som finns. När kriminalvårdare visiterar så är de handskbeklädda och dessa handskar används vid såväl visitation av toalett- och duschutrymmen som bostadsrum och köksutrymmen (det handlar inte om engångshandskar). Jag har personligen sett personal under sin dagliga visitationsrunda gå från bostadsrum, till toalett samt dusch och sedan vidare till köket och flera bostadsrum utan att byta eller desinfektera sina handskar, ett tillfälle jag såg detta var 2014-05-17 på avdelning A2. Även om viss personal tvättar sina handskar (några få använder engångshandskar vid visitation av kök, dusch samt toalett), så är det långt ifrån alla.
- g) Anstalten använder sig vidare av ett larmsystem som ljuder flera gånger om dagen för att signalera om att det är dags att gå till sysselsättning, en kvart kvar till inlåsning, med mera. Ett annat högtalarsystem används vid larmsituationer (på avdelning A2 hänger den ovanför vakternas skrivbord). Dessa ljudsignaler, i synnerhet vid larmsituationer, är så pass höga att står man i närheten av högtalarna överstiger de sannolikt 115 dB. Befinner man sig i trapphuset när larmet går ringer det i öronen efteråt. Sett till den rättsliga regleringen så framgår det av Folkhälsomyndighetens allmänna råd om höga ljudnivåer 2014:15 att maximalt tillåten ljudnivå är 115 dB, därefter anses olägenhet för människors hälsa föreligga.
- h) Utöver det som har beskrivits ovan så finns det såväl mögel som asbest i anstalten Kirsebergs lokaler, bland annat förekommer asbest i de trasiga rörförgreningar som finns i taket i de olika korridorerna i källaren via vilka intagna går till sysselsättningen. Svartmögel finns i olika våtutrymmen och har ibland bara kosmetiskt dolts. Förekomsten av elak lukt, förhöjda fuktvärden samt mikrobiell påväxt av flera mögelsorter gör att människor inte bör vistas miljön, i synnerhet inte dygnet runt vilket är fallet för fångarna.

- i) Anstalten Kirseberg är en 100-årig anstalt, med lokaler som inte är anpassade till den nu gällande miljöbalkens rättsliga reglering. Intressant i sammanhanget är att Kirseberg står inför en omfattande renovering, dock verkar det inte som att de hygieniska problemen som tagits upp ovan kommer att åtgärdas. Det gäller då framförallt problematiken realterad till avsaknaden av handfat och/eller toalett i cellerna. Enligt information som erhållits via Georg Clausen så tänker man inte installera ens tvättfat under renoveringen, vilket innebär att problem som nämnts ovan avseende tandborstning, toalettbesök (tvingas bajsas i papperskorgen), med mera efter inlåsning kommer att kvarstå även efter renovering. Att inte installera i alla fall handfat torde innebära att anstaltens lokaler även efter renoveringen kommer vara så pass undermåliga att de står i strid med miljöbalkens reglering.

Kriminalvården lyder under regleringen i Miljöbalken, precis som andra myndigheter och organisationer. Av bestämmelserna 1 kap. 1 § samt 2 kap. 9 nämnda lag, framgår bland annat att Miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa skyddas mot skador och olägenheter samt att en verksamhet eller åtgärd inte får bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentlighet försämrade. Att tvingas vara inlåst 12 timmar per dygn utan att kunna tvätta sig – inte ens efter att man har urinerat, att tvingas använda en kissflaska som inte kan rengöras på ett hygieniskt godtagbart sätt, att inte få borsta tänderna, att tvingas vänta så länge på att få bajsas att man tvingas använda papperskorgen samt allt annat som framhållits ovan torde anses vara i strid med nämnda lagrum och utgöra fel eller försummelse som är skadeståndsgrundande.

Även om anstalten Kirseberg inom en relativt snar framtid ska genomgå en stor renovering, så är det min uppfattning att de ovan påtalade problemen, var för sig eller tillsammans, innebär att folk har lidit skador och framledes riskerar skador samt olägenheter. De hygieniska problemen som finns samt de brott mot miljöbalken som är gällande är av så pass allvarlig karaktär och har förekommit under så pass många år att skadestånd bör utdömas till samtliga intagna som har tvingats leva under dessa förhållanden.

Slutligen vill jag tydliggöra att problemen som beskrivits på avdelning A2 är desamma över hela anstalten (även på häktesavdelningarna), jag har bara valt avdelningen där jag varit placerad under en längre tid som exempel.

2. *Skadestånd Gregor Linde*

Avseende andra yrkandet gällande Gregor Linde, så var han tidigare placerad vid anstalten Kirseberg under perioden 2008-07-18—2009-05-04. Under denna tid utvecklade han olika sjukdomstillstånd till följd av de ovan beskrivna hygieniska missförhållandena vid anstalten Kirseberg (se bifogat utdrag från sjukjournalen, bilaga 3). Sjukdomen har endast kunnat uppstå till följd av att anstalten Kirseberg inte uppfyller Miljöbalkens krav. För detta bör Gregor Linde tillerkännas skadestånd i enlighet med andra yrkandet.

3. *Skadeståndsanspråk Bylent Veckollari*

Sett till tredje yrkandet så fick intagne Bylent Veckollari akut tandvärk 2013-12-19 och tog kontakt med personal vid avdelning A5 där han för tillfället var placerad. Han instruerades att skriva en hemställan om att få träffa tandläkaren. Det sades inte finnas någon chans att komma till tandläkare innan julhelgen, något Veckollari protesterade emot och tydligt klargjorde att situationen var akut. Trots att han bad om det kontaktades aldrig vakthavande befäl för att utreda om tandvärken var så pass akut att det skulle innebära en sjuktransport till jourtandläkare. Efter några dagar kom en tjänsteman och sa att den tidigare hemställan inte gällde, utan att en specifik blankett måste användas annars skulle något besök hos

tandläkaren inte bli aktuellt. Veckollari tvingades alltså börja om på ruta ett. Tandvärken hade nu avsevärt förvärrats. På morgonen 2013-12-27 ville Veckollari sjukanmäla sig, vilket han meddelade kriminalvårdare Charlotta Karlsson, hennes kommentar var: ”Jag tycker inte att du är sjuk om du har tandvärk. Jag tycker att om man är vuxen så tar man en tablett och gör ett försök.” Just dessa kommentarer hörde undertecknad personligen. I den efterföljande diskussionen framgick dessutom att om Veckollari inte gick till anvisad sysselsättning, skulle han rapporteras för arbetsvägran och riskerade då att få sin villkorliga frigivning senarelagd. Det handlar alltså inte om ett ifrågasättande av om Veckollari hade tandvärk, utan detta var fastställt, utan den enskilda vårdaren i detta fall gjorde en högst subjektiv bedömning av att den intagne trots sin värk skulle gå till anvisad sysselsättning.

Några dagar senare, 2013-12-30, hade tandvärken orsakat mycket smärta under natten och till följd härav vaknade Veckollari omkring 07:20, detta var fem minuter efter att den officiella sjukanmälningstiden gått ut. Till följd härav vägrade Charlotta Karlsson honom ännu en gång att sjukanmäla sig. Hon ifrågasatte alltså inte att han hade svår tandvärk, detta var fastställt sedan tidigare, men hon ansåg inte att det fanns någon situation då en intagen fick sjukanmäla sig efter den officiella sjukskrivningstiden slut. Veckollari tvingades, trots svåra tandsmärtor och en sömnlös natt, att gå till anvisad sysselsättning under hot om arbetsvägran och senareläggning av sin villkorliga frigivning.

Vidare så tog det oproportionerligt lång tid för Veckollari att få komma till tandläkaren. Första gången skrev han sin begäran om att få komma till tandläkaren på en vanlig hemställanblankett, men denna återfick han någon dag senare med information om att anstalten vägrade behandla hans begäran att få träffa tandläkaren om inte korrekt blankett användes. Han fick då en annan blankett och fyllde i denna. Men trots att det var akuttandvärk han hade, tog det ända till den 14 januari 2014 innan han fick träffa tandläkaren.

Bylent Veckollari har genom den ovan beskrivna utsatts för sådan behandling att han bör ha rätt till skadestånd enligt regleringen i skadeståndslagen. Handlandet från anstalten sida och specifik kriminalvårdare Charlotta Karlsson bör anses utgöra fel eller försummelse och därmed utgöra grund för skadestånd.

4. *Skadeståndsanspråk Haidar Lefta*

Haidar Lefta ankom till anstalten 2013-11-20 och låstes vid ankomsten in i en så kallade transportbox (en mindre cell som används för tillfällig placering). Denna avskildhetsplacering varade i ett par timmar, vilket är längre än vanligt. Detta till följd av att Lefta glömdes bort av personal. Dessa transportboxar är väldigt små till karaktären och består endast av en träbrits som är faststätt i väggen. Det finns alltså ingen TV, radio eller liknande däri. Att Lefta glömdes inlåst borde anses oacceptabelt och ligga till grund för ett skäligt skadestånd. Dessutom skrevs inget avskildhetsbeslut i ärendet, vilket bör anses utgöra ett brott mot den rättsliga regleringen gällande att alla avskildheter som inte sker under dygnsvilan måste dokumenteras och beslut måste fattas kring dem.

5. *Skadeståndsanspråk Ricard A R Nilsson*

Undertecknad tvingades 2013-01-28 att kvarstanna på avdelningen för att städa allmänna utrymmen, toaletterna och duscharna. Detta trots att jag vanligtvis har heltidsstudier som anvisad sysselsättning. Anledningen var att det på avdelningen för tillfället inte fanns någon städare och då beordrades varje intagen att enligt ett löpande schema ansvara och städa en viss dag var. Till följd av att jag tvingades städa så hann jag inte med mina studier och var under kvällen, alltså efter vanlig arbetstid tvungen att genomföra de studier jag normalt skulle gjort under sysselsättningstiden. För de två timmar som jag utförde anvisad

sysselsättning efter sysselsättningstiden bör jag erhålla övertidsersättning i enlighet med den rättsliga regleringen avseende övertid i anstalt.

Dessutom bör jag tillerkännas ersättning för att jag inte gavs adekvat utbildning eller instruktion för hur jag skulle gå tillväga vid städning av de aktuella lokalerna. Enligt tidigare utredningar gällande just städning av anstaltslokaler krävs att intagna ges en utbildning, annars måste anstalten ta in städare utifrån (se exempelvis utredningen gjord av Miljöenheten Sala-Heby, Sala kommun, utredning i ärende med dnr 2011-001419). Den aktuella dagen påpekade jag min avsaknad av adekvat städuutbildning samt tydliga instruktioner om vad jag skulle göra, trots detta så gavs jag alternativet att antingen stanna och städa eller bli rapporterad för arbetsvägran och därmed utsättas för disciplinära åtgärder. Jag gavs en vag skriftlig instruktion som i korta drag klargjorde att golv ska dammsugas och moppas, toalett och dusch ska också städas, sopor ska tömmas – knappast en tillräckligt omfattande städuutbildning. Allt sammantaget bör jag ersättas för att ha tvingats utföra ett arbete som inte var lämpat för mig. Dessutom bör anstalten kritiseras för att ha tvingat mig samt andra intagna att genomföra uppgifter som vi inte var utbildade för.

Den rättsliga regleringen gällande skadestånd

Enligt 3 kap 2 § skadeståndslagen (SkL) ska staten ersätta personskada, sakskada och ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i sådan verksamhet som staten svarar för.

I 3 kap 2 § 2 p SkL framgår att skadestånd även kan utgå för ideell skada i det fall någon genom fel eller försummelse har kränkts vid myndighetsutövning.

Samtliga punkter som framhållits ovan bör anses falla inom skadeståndslagens reglering och utgöra grund för ersättning i enlighet med de yrkanden som har framställts.

Övriga punkter som faller under JK:s tillsynsansvar

Nedan punkter bör innefattas under JK:s tillsynsansvar, de visar på ett systematiskt fel där åtgärder vid Kirseberg vidtas ibland utan stöd i lag och ibland i rent bestraffningssyfte. Vidare finns där rutiner som är rättsligt tveksamma. Ofta hänvisas till lokala föreskrifter som i flera fall står i strid med övrig gällande rätt. Dessutom finns annat som måste utredas. Nedan är ett urval av de många förbud som finns instiftade utan stöd i lag och bör anses visa på ett tydligt mönster.

6. Köket samt dess personal och rutiner

- a) Intagne 13-201 Eric Mixco, har som tidigare framhållits en allvarlig nötallergi som kan innebära fara för hans liv. Trots detta har köket varit oaktsamma och vid ett flertal tillfällen utsatt Mixco för livsfara till följd av kökspersonal sänt honom mat med nötter i utan att förvarna. Senast det hände var tisdagen den 18 november 2014. Pastan som serverades hade kryddats med pesto gjord på hasselnötter, vilket ledde till besvär för Mixco.
- b) Intagne 12-127 Trajkovski, är äggallergiker men trots detta har han vid ett flertal tillfällen serverats mat med ägg i. Nästan dagligen var personal från avdelning A2 där han var placerad under tiden på Kirseberg, tvungen att ringa till köket för att kolla om det fanns ägg i maten. Vid ett stort antal tillfällen innehöll en viss maträtt ägg, något de inte hade berättat. Det ter sig besynnerligt att kökspersonal inte kan hålla reda på att en intagen har svår allergi, speciellt eftersom han varit länge på anstalten. Det bör särskild påpekas att intagne Trajkovski vid ett tillfälle var tvungen att köras till sjukhus till följd av att han åt en rätt med ägg i som köket skickat upp.

- c) Köket ansvar för inköp av mat till intagna, de sköter även inköp av kaffe till personalen. Undertecknad är journalist och författare och har i denna egenskap erhållit källskyddad information från en kriminalvårdare med insyn i inköpsrutinerna att kriminalvårdarnas kaffe av märket Zoégas köps från samma budget som de intagnas kaffe av märket Löfbergs lila. I det fall uppgifterna stämmer så är det märkligt att intagnas budget används till kaffeinköp till personal. Dessutom är det underligt att intagna får ett sämre och annorlunda kaffemärke än personalen. Kutym vid samtliga andra anstalter där jag har suttit (Kumla, Hall och Tidaholm) är att kaffeinköpen till fångar och kriminalvårdare samordnas för att få ett bättre pris, det förekommer aldrig att internerna får ett billigare och sämre kaffe.

7. *Thomas Lindgren, destruktion av brev till intagna*

Kriminalvårdare Thomas Lindgren har arbetat i Kirsebergsanstalten så kallade kontrollgrupp under flera år. En av hans uppgifter är att granska intagnas postförsändelser. Vid minst ett tillfälle har han förstört ett brev till en intagen genom att stoppa det i en dokumentförstörare. Detta anmäldes och utreddes internt av Kriminalvården, men ärendet lades ner utan några disciplinära åtgärder. Rimligen bör fallet ha gått vidare till åtal för tjänstefel alternativt grovt tjänstefel eller i vart fall hamnat hos personalansvarsnämnden. Istället fick kriminalvårdare Lindgren en erinran där det tydligt framgår att han inte har fått någon disciplinär åtgärd. Den intagne som drabbats har än idag inte meddelats om vad han utsatts för. Han har således inte haft möjlighet att göra en polisanmälan eller begära ersättning. Undertecknad har fått reda på namnet på den intagne men vill av hänsyn till honom inte skriva ut det i denna anmälan. Preskriptionstiden för tjänstefel eller grovt tjänstefel har ännu inte gått ut, därför ombeds JK se till så att åtal väcks mot den ansvarige kriminalvårdaren samt att den drabbade intagne informeras och då även ges möjlighet till upprättelse i en domstol. Utredningen samt tillhörande beslut bifogas, se bilaga 4.

Dessutom bör ansvarig kriminalvårdsinspektör, kriminalvårdschef samt regionschef agerande i detta ärende granskas närmare. De ställde sig bakom att kriminalvårdare Lindgren inte skulle ställas till svars, trots att ärendet rimligen bör ha lett till åtal eller personalansvarsnämnden.

8. *Kontrollgruppen*

Anstaltens kontrollgrupp har på flera sätt inte skött sitt arbete på ett korrekt sett och dessutom skyddat varandra och fått skydd från chefer högre upp i hierarkin på ett sätt som gränsar till korruption. Nedan följer tydliga exempel på detta som bör utredas närmare av JK.

- a) Ett inkommande brev adresserat till intagne 13-201 Eric Mixco, stoppades av kontrollgruppen. Försändelsen kom från mamman till hans barn, JA, som hade sänt en TV-tidning samt ett brev till honom. Anledningen till att det stoppades var att JA använt ett kuvert från sin arbetsplats på Telenor och då strukit över Telenors logotyp samt adress för att därefter skriva dit sin hemadress som avsändare. Kontrollgruppen tyckte av någon anledning att detta var suspekt och återsände hela kuvertet samt innehållet till Telenor, de ringde även till Telenor och diskuterade Mixco. Cheferna på Telenor hade av kontrollgruppen fått uppfattningen att det handlat om många kuvert och ett eventuellt bedrägeriförsök. JA kallades därför in till förhör av sina chefer, där framkom bland annat att kontrollgruppen brutit mot sekretessen och avslöjat att JA är mor till Mixcos barn samt att han sitter i fängelse. Efter att hela ärendet utretts var det Telenors uppfattning att inget fel begåtts. Brevet och dess innehåll sändes då än en gång till Mixco på Kirsebergsanstalten. Skadan var dock redan skedd. JA mådde efter detta mycket dåligt och sjukskrev sig. Att kontrollgruppen eller annan från anstalten avslöjat hennes förhållande för

arbetsgivaren samt i övrigt brutit mot sekretessen har således fått långgående konsekvenser. Ingen har ställts till svars för detta, därför är det viktigt att ärendet utreds av JK.

Att kontrollgruppen dessutom sänt ett brev samt innehåll adresserat till Mixco till en annan part utan Mixcos tillåtelse är ett brott för vilket ansvarig bör ställas till svars.

För kännedom så finns breven samt annat material från denna incident sparad och kan uppvisas för JK eller annan berörd vid behov.

- b) Det finns ett stort posthanteringsproblem på anstalten Kirseberg. Alltför ofta försvinner brev. I ett fall med intagne Hansson försvann ett flertal bankbrev trots att banken, efter en egen internutredning, kunde intyga att de sänts. Det är knappast så att posten tappat bort ett flertal brev, kvarstående alternativet blir att något händer vid anstalten. Att det har varit stora problem med intagne Hanssons brev kan intygas av hans dåvarande kontaktman Elin Olsson. Ansvariga för brevgranskningen är de fyra som arbetar i kontrollgruppen och det verkar som om det är där brev försvinner.

Även andra intagna har haft problem. I november 2014 försvann avier som sänts mig för uthämtade av paket. Detsamma har hänt intagne 12-127 Trajkovski. Bägge dessa sistnämnda fall har kriminalvårdsinspektör Elisabeth Thulin informerats om.

- c) Efter att intagna medgetts innehav av en viss tillhörighet så fattas ett skriftligt bifallsbeslut. Detta beslut måste den intagne ha uppsatt på sin anslagstavla i cellen annars tillåts inte innehavet. Om det vid en visitation uppdragas att ett beslut inte sitter uppe, visiteras den aktuella tillhörigheten ut och läggs till den intagnes effekter i förrådet. Detta innebär i praktiken att ett bifallsbeslut hävs i det fall inte beslutet som sådant finns uppsatt på anslagstavlan. Att villkora ett innehav med att beslutet ska sitta synligt på anslagstavlan torde anses orimligt och inte förenligt med gällande lagstiftning.

Ett konkret exempel på hur det kan bli fel hände undertecknad. Efter en visitation av min cell 2014-01-09 som utförts av Thomas Lindgren och Andreas Olofsson från anstaltens kontrollgrupp, fann jag ett papper i min cell där det bland annat framgick:

Information visitation/omhändertagande i bostadsrum

Följande anmärkningar är gjorda

Saknas beslut uppsatt på anslagstavlan uppsatt på anslagstavlan på innehav i bostadsrum

Finns det inga beslut uppsatta kommer berört innehav att omhändertas och flyttas ner till Ert förråd.

- Bokställ
- Måttband

I ovan fall hade jag inte ens fått några beslut och kunde därför inte sätta upp dem, det ställdes således krav på mig som omöjligen kunde uppfyllas. Men detta kontrollerades aldrig av dem som skött visitationen. De gav istället ordern till en vårdare på avdelningen att mitt bokställ och måttband skulle ner till förrådet. Det var inte förrän kriminalvårdsinspektör Widman kontaktades som det löste sig.

I detta fall valde de två tjänstemännen från kontrollgruppen att inte kontrollera omständigheterna närmare. På samma sätt är det i andra ärenden, om beslut inte finns uppsatt visiteras tillhörigheterna ut, ingen kontroll görs av om det finns ett beslut eller inte. Och även om det finns ett beslut så läggs tillhörigheterna till förrådet om inte beslutet finns uppsatt på anslagstavlan.

Det bör utredas om det beskrivna återkallelseförbehållet är lagligt, om ett beslut ens kan anses upphävt enbart med hänvisning till att det inte finns uppsatt på anslagstavlan samt om visitationen av undertecknads bostadsrum samt händelserna därefter varit korrekta.

Ovan är ett tydligt exempel på den godtycklighet som förekommer på anstalten Kirseberg.

- d) Kontrollgruppen visar på en arrogans och anser sig ha rätt att fatta beslut utan direkt delegation. Detta visar sig på olika sätt. Ett konkret exempel är när innehavslistorna för anstalten skulle ändras. Tidigare gällde att intagna endast fick ha ett begränsat antal telefonkort i sina celler, efter att undertecknad påvisat att ett sådant förbud stred mot den rättsliga regleringen så beslutade anstaltsledningen att ta bort innehavsbegränsningen. Instruktioner gavs då till kontrollgruppen att genomföra denna ändring och därefter skicka ut nya, uppdaterade innehavslistor. Detta var för *över ett halvår sedan*. Trots påtryckningar från anstaltens ledning så har kontrollgruppen i skrivande stund ännu inte gjort ändringen. Att så har skett kan intygas av kriminalvårdsinspektörerna Rebecca Ohlsson samt Elisabeth Thulin.

Detta är bara ett exempel på hur kontrollgruppen utövar makt utan att ha någon delegation. Deras sätt att arbeta och agera är under allt kritik och måste granskas närmare.

- e) Undertecknad har i rollen som är journalist och författare erhållit källskyddad information om att det på Kirsebergsanstalten finns en kultur av pennalism och mobbning från kontrollgruppen mot såväl intagna som kriminalvårdskollegor samt att de har utövat ett inflytande över verksamheten som är att anses som menligt. De sköter bland annat en större visitationer och ger råd samt rekommendationer i säkerhetsfrågor, men deras mandat innefattar ingen beslutanderätt, ändå har de en stor inverkan och fattar inofficiella beslut utan att ha någon beslutsdelegation. Det finns en allmänt pennalistisk inställning mot de intagna från anstaltens sida, vilket många av punkterna i denna anmälan visar. Det finns krafter inom anstalten som vill behålla det gamla disciplintänkandet trots att mycket i dagsläget inte har stöd i lag. Många av de förbud och tillsynes lagstridiga regler kommer från inflytandet från anstaltens kontrollgrupp. De fyra kriminalvårdare som sitter däri utgör en grundläggande maktbas på anstalten med orimligt mycket inflytande. Många av direktiven kommer från anstaltens kontrollgrupp, de ger instruktioner muntligen men sätter inte sina namn på några beslut. Detta medför att det vid problem inte är dem som anklagas för felaktigheter, utan den tjänsteman som vidtagit åtgärden.

Detta är allvarliga anklagelser, men med beaktande av den konkreta bevisning som framlagts i punkterna ovan samt i denna anmälan i övrigt, bör det anses finnas tillräcklig grund för att närmare utreda kontrollgruppens roll och agerande. Om möjlighet finns för JK att hemlighålla identiteten så har jag kontakt med kriminalvårdare som är villiga att mer konkret berätta om olika händelser. Av

naturliga skäl vill aktuella vårdare inte riskera att utsättas för repressalier på jobbet och därför bör eventuell medverkan i denna anmälan ske på ett sätt där JK vet vem personerna är men så att Kriminalvården inte får reda på det.

9. *T.f. klienthandläggare Mirja Hoffbauer*

Undertecknad har även uppmärksammat att en t.f. klienthandläggare vid namn Mirja Hoffbauer agerar och fattar beslut på ett sätt som inte har förankring i den rättsliga regleringen. Nedan följer några exempel:

- a) Hon vägrar att behandla ansökningar om permissioner samt andra ärenden om de inte skrivs på en särskilt angiven blankett. Ett exempel är när den vanliga blanketten för ansökan om permission var slut. Intagne Khalifa skrev då en ansökan (daterad 2014-02-16) på en vanlig hemställenblankett att han ville gå ut på permission, när han ville gå ut, vad han ville göra, med mera. Hoffbauer vägrade att behandla ansökan, hemställen återsändes till Khalifa med en post-it-lapp där det helt enkelt stod "Fel ansökan" och så Hoffbauers namnteckning. Såväl ansökan om permission som post-it-lappen finns sparad och kan uppvisas vid behov. En intagen kan inte tvingas att använda en viss blankett för att få sitt ärende handlagt. Den rättsliga regleringen är tydlig med detta, något även Justitieombudsmannen (JO) har fastställt. I beslut daterat 2010-02-15, dnr 196-2009 skriver JO bland annat: "Att en framställning inte skett på ett korrekt sätt utgör normalt inte skäl att avslå den. Onödig formalism är också typiskt sett ett sådant beteende från en tjänstemans sida som ska undvikas. I denna del konstaterar jag att anstalten i åtminstone ett fall har underlåtit att pröva en ansökan på den grunden att den inte framställts på rätt blankett. Anstalten förtjänar kritik för detta." Att Mirja Hoffbauer dessutom använt en post-it kan inte anses förenligt med gällande lagstiftning sett till handlägningsprocedurer samt hur man formellt nedtecknar beslut.
- b) Intagna bekostar så långt det är möjligt den egna tandvården. När den intagne inte har ekonomiska medel ska Kriminalvården bidra till sådan tandvård som anses nödvändig. Mirja Hoffbauer har i flera fall gjort en subjektiv bedömning om att intagna utan ekonomiska medel ska vänta på att få tandvård till dess att pengar finns på kontot, vissa har fått vänta i flera månader. Hon har då bara meddelat tandläkaren att inte kalla den aktuella intagne och därefter låtit ansökan ligga till dess att tillräckligt med pengar finns sparade. Att så har skett kan intygas av bland andra anstaltens tandläkare.
- c) Mirja Hoffbauer har även vid ett flertal tillfällen avslagit intagnas permissioner med hänvisning till bland annat personligt tyckande utan någon konkret motivering. Alla beslut måste vara tydligt förankrade i lagar och förordningar samt vara sakligt motiverade, en enskild tjänstemans personliga tyckande får aldrig inverka på beslutsfattandet.
- d) En intagen med nummer 14-94 delgavs i början av juli 2014 ett placeringsunderlag som sammanstälts av Mirja Hoffbauer efter att internen tidigare lämnat in en förflyttningsansökan. Den förste september hade den intagne ännu inte fått något beslut från placeringsgruppen i Stockholm och frågade varför han ännu inte fått svar. Information som då erhöles var att placeringsunderlaget samt ansökan inte gått iväg till placeringsgruppen i Stockholm. Detta är ytterligare ett exempel på hur t.f. klienthandläggare Mirja Hoffbauer tagit för lång tid på sig i sin handläggning och inte skött sitt arbete enligt gällande regler.

- e) En annan intern vid namn Fondén, med intagningsnummer 14-139, har bland annat nekats permissioner med hänvisning till att han har en hög risk för återfall. Men i den dokumentation som finns och de bedömningar som har gjorts av Kriminalvården har risken fastställts till medel. Mirja Hoffbauer har såväl muntligen som skriftligen till bland andra rättsliga instanser, hävdad att risken är hög trots att så inte har varit fallet, vilket i sin tur har inneburit negativa konsekvenser för den intagne. Hon har således medvetet framställt en mer ofördelaktig bild av den intagnes risk för återfall än vad som fanns fastställt i aktuell dokumentation.

Ovan är bara några få exempel på felaktigheter, en revision av samtliga ärenden där Mirja Hoffbauer varit involverad de senaste åren bör företas i syfte att utröna omfattning på hennes överträdelse. Flera av de beslut jag personligen har fått läsa visar på en uppenbar olämplighet att inneha jobbet som klienthandläggare. Det bör i sammanhanget framhållas att jag personligen aldrig har drabbats, denna anmälan är således enbart baserad på att jag har läst beslut som hon har skrivit samt observerat olika fall av hennes myndighetsutövande. Upplysningsvis så har undertecknad själv flera examina inom det juridiska ämnesområdet, innefattande bland annat specialkunskaper samt erfarenhet inom förvaltningsrätten. Det handlar således inte om att en lekmannabedömning som har gjorts, utan mina granskningar har skett på ett mer professionellt plan.

10. Övrigt (yrkanden 10-11)

- a) Generellt förbud mot att röka mer än två cigaretter per promenad. Det är tveksamt om en anstalt har rätt att reglera antalet cigaretter en intagen får röka under den period som rökning är tillåten. Det bör hursomhelst vara tveksamt att en subjektiv bedömning på max två cigaretter per promenad är proportionerligt, varför inte tre eller fyra cigaretter? Alla generella förbud kräver direkt stöd i lag (jfr RÅ 2010 ref 9).
- b) Generellt förbud mot att bära mössa inomhus. Brott mot detta kan leda till rapport, beslut om varning och i förlängningen en senareläggning av den villkorliga frigivningen. I sammanhanget bör beaktas att lokalerna på anstalten är dåligt isolerade och från många fönster drar det. Under vintern innebär det en ökad förkylningsrisk om man inte får bära mössa inomhus. Alla generella förbud kräver direkt stöd i lag (jfr RÅ 2010 ref 9).
- c) Generellt förbud mot att få telefontillstånd till företagsnummer. Även om det varit ett företagsnummer så finns ingen rättslig reglering som medger att Kriminalvården på generell basis förbjuder telefontillstånd enbart med hänvisning till att det är ett företagsnummer. Av vad som kan utläsas av nu överklagat beslut så medger Kriminalvården aldrig telefontillstånd till företagsnummer, något som torde anses utgöra ett generellt förbud. Alla generella förbud kräver direkt stöd i lag (jfr RÅ 2010 ref 9). Kriminalvården är skyldig att göra en individuell bedömning även i de fall det gäller ett företagsnummer.
- d) Generellt förbud mot innehav av fackliga medlemskort, exempelvis medlemskort i Journalistförbundet. Vidare nekats innehav av ID-kort på generell basis trots att det saknas direkt stöd i lag för ett sådant förbud (jfr RÅ 2010 ref 9).
- e) Generellt förbud mot att göra armhävningar eller någon annan typ av träning på avdelningen. Om en intagen tränar riskerar denne att rapporteras och därefter eventuellt få sin villkorliga frigivning senarelagd. Alla typer av generella förbud kräver stöd i lag, speciellt sådana där internerna riskerar att få sin villkorliga frigivning senarelagd (jfr RÅ 2010 ref 9).

- f) Anstalten Kirseberg har infört ett generellt förbud mot innehav av spelkvitton, lotter med mera. Om en anhörig exempelvis skickar in två trisslotter så nekas innehav, även detta förbud är lagstridigt (jfr RÅ 2010 ref 9). Anstalten menar att program mot spelmissbruk bedrivs och att det därför är motiverat med ett förbud, men det bör rimligen inte vara tillräckligt skäl att neka innehav för dem som inte lider av spelmissbruk. Vid andra anstalter är det inget problem att inneha exempelvis trisslotter. En individuell bedömning måste ske.
- g) Ankomstsamtal medges inte alltid, det vill säga samtal som en intagen har rätt till enligt 3 § fängelseförordningen för att meddela en nära anhöriga om att man kommit till en ny anstalt. Vid ett flertal tillfällen har undertecknad personligen bevittnat hur personal vid Kirseberg vägrat intagna ankomstsamtal. Detta skedde vid samtliga gånger under de veckor jag satt på avdelning A5. En stor del av problemet är att viss personal ger avslag på grund av teknikaliteter. Här på Kirseberg kallar man det samtal som en intagen har med sin kontaktman för ankomstsamtal. Skriver således en intern en hemställan om att han vill ringa ett ankomstsamtal så får han avslag eftersom han använt fel begrepp, detta trots att ansvarig personal är väl medveten om vad som åsyftas. Detta hände mig. Jag kom till avdelning A5 och la en anhållan om att få ringa ett ankomstsamtal och nekades detta. Först när jag skrev en hemställan och hänvisade till fängelseförordningens reglering förklarades det för mig att om jag inte skriver begreppet ”anhörigsamtal” så kan jag inte ringa. Denna typ av ”disciplinering” sysslar många tjänstemän med på Kirseberg, vilket torde anses helt oacceptabelt.

Det har även förekommit att intagna har nekats ringa ankomst-/anhörigsamtal om de inte motiverat varför de ska få ringa. Detta trots att det är en rättighet enligt 3 § fängelseförordningen.

- h) Intagna har i vissa fall tvingats betala veckosamtal till sina barn själva trots att gällande föreskrifter fastställer att den typen av anstalten är något som anstalten bör stå för.
- i) Intagne Ramadan fick i slutet av juni 2014 ett brev från förvaltningsrätten som hade öppnats i strid med gällande rätt, dessutom hade man läst innehållet. Kriminalvårdare Linda Nielsen kan intyga att brevet var öppnat när Ramadan skulle delges dess innehåll, detta trots att brevet var tydligt markerat med förvaltningsrätten som avsändare och adressaten var tydligt angiven som Rocco Ramadan. Den som öppnat kuvertet begick således ett fel. Detta är inte första gången som det händer på anstalten Kirseberg. Ramadan nekades dessutom inneha originalet av beslutet som sänts till honom direkt från förvaltningsrätten. Detta torde i sig anses besynnerligt – speciellt eftersom granskningen av brevets innehåll varit i strid med gällande rätt. Av detta följer att alla granskningar, sekretessprövningar eller liknanden som görs, sker som en direkt följd av att brevet öppnats otillbörligt.

Av den post-it-lapp som satt på det öppnade kuvertet framgår följande (vilket kan intygas av vårdare Linda Nielsen): ”Delgivningskvitto skall skrivas på. Ok att få in över natten för att läsa igenom. Sedan tillbaka kansliet. / Lina”.

Vårdare/ tf kanslist Lina Gullstrand har ingen befogenhet att varken öppna brevet ifråga eller besluta om att det ska läsas över natten och sedan sändas åter till kansliet (i sammanhanget får det rimligen anses vara fastställt att det är hon som har öppnat

det). Genom sitt agerande har Lina Gullstrand inte bara öppnat myndighetspost, utan även försvårat Ramadans möjlighet att överklaga beslutet. Om han bara får se beslutet över natten och sedan inte får tillgång till det mer, så omöjliggörs hans rätt att överklaga beslutet.

- j) När delgivning sker så får den intagne inte en kopia direkt, utan tidigast nästa dag erhålles en kopia. Sker delgivningen på en fredag fås inte en kopia förrän tidigast på efterföljande måndag. Detta strider mot vad JO tidigare fastställt i ett flertal ärenden gällande hur delgivning ska gå till samt syftet med delgivningslagen. I praktiken innebär det att intagna mister en del av sin lagstadgade överklagningstid.
- k) I ett stort antal fall har anstalten använt och fortsätter i skrivande stund att använda intagna som tolkar när beslut ska delges och förklaras för andra interner. Detta får inte förekomma. Det är en rättssäkerhetsfråga, om det tolkas fel, vem ska den drabbade fången hålla ansvarig? Nästan dagligen ser jag hur vakter ber fångar agera tolk, ibland i ytterst viktiga frågor. Exempelvis förekommer att en misskötsamhetsrapport kan leda till en skriftlig varning som i sin tur kan leda till en senareläggning av den villkorliga frigivningen. Denna typ av ärenden bör översättas av en auktoriserad tolk. Problemet verkar dock vara att det är för dyrt att anlita tolk i för stor omfattning, istället är det bättre att fångar jobbar som tolkar gratis.
- l) Intagne 13-201 Eric Mixco anklagades för befattning med narkotika, 2013-10-09 och tilldelades en varning. Han överklagade sedermera beslutet och vann. I beslut fattat 2013-12-03 beslutade Kriminalvården, Region Syd att upphäva anstalten Kirsebergs beslut. Dock tog det ända till 2014-02-14 innan Mixco delgavs regionens beslut. Under de två månader han levde i ovisshet lyfte personal flera gånger fram att hans misskötsamhet skulle påverka verkställigheten negativt, det gick så långt att Mirja Hoffbauer gav honom ytterligare kvaltid gällande hans permissioner på grund av detta. Tiden det tog från beslut till delgivning är oproportionerligt lång.
- m) Oproportionerligt långa handläggningstider för ansökan om telefon- och besökstillstånd, enligt förfrågan till personal bör man räkna minst tre veckor innan beslut fattas.
- n) Oproportionerligt långa handläggningstider för intagna att få tillgång till förrådet. I ett fall skulle intagne 12-127 komma till förrådet för att gå igenom sina saker. Han la anhållan den 2014-02-10, men fick inte komma till förrådet förrän 2014-06-25. I ett annat fall lämnade intagne Iraktan in om att få upp sin el tandborste 2014-02-03, det tog flera månader innan den kom upp från förrådet. Detta är bara ett par exempel, men likartade långa handläggningstider för allt som har med förrådet att göra är inte ovanligt.

Efter att intagna har skrivit en hemställan om att få upp saker från förrådet tar det alltså orimligt lång tid innan tillhörigheterna väl lämnas ut, det har förekommit att det tagit månader. Det skylls på allt från personalbrist till att hunden måste sniffa på alla skor och all elektronik som ska föras in i anstalten för att eftersöka narkotika. Detta sistnämnda skäl används inte vid någon annan anstalt. Om det exempelvis gäller ett par privata träningskor som tidigare varit godkända på en anstalt med högre säkerhet, så insisterar ändå Kirseberg på att den ska sniffas av en hund, det räcker alltså inte med att den körs genom röntgen. Oavsett bör allt över två veckors väntetid på att få upp ett godkänt innehav från förrådet, anses oskäligt.

- o) Oproportionerligt långa handläggningstider då det gäller att verkställa beslut från förvaltningsrätten. När en intagen vinner ett överklagande tar det ofta lång tid innan anstalten Kirseberg följer domslutet, detta trots att det vinner laga kraft direkt. I ett fall överklagade undertecknad att ett beslut där anstalten Kirseberg valt att maskera en offentlig handling. Kammarrätten i Jönköping 2014-10-27, mål nr 2371-14, beslutade att jag hade rätt till en omaskerad kopia. Det tog en månad innan jag fick dokument omaskerat.

I ett annat ärende beslutade Förvaltningsrätten i Malmö 2014-09-17, mål nr 1287-14, att jag skulle medges innehav av kortlek. Först 2014-11-13, dnr 13/8505, fattades ett innehavsbeslut av anstalten Kirseberg i kortleksfrågan. Därefter dröjde det till 2014-11-17 innan jag fick kortleken i min hand. Det tog således två månader från det att rättens beslut vann laga kraft till dess att beslutet verkställdes.

- p) Kriminalvårdsinspektör Magnus Widman hade granskat ett av undertecknads utgående brev. Jag ställde ett antal frågor kring detta. Efter att ha erhållit ett initialt svar där inte alla mina frågor hade besvarats, så ställde jag ytterligare frågor. Som svar på dessa sista frågeställningar erhöll jag ett avslagsbeslut om att han inte tänkte besvara några fler frågor (se beslut fattat 2014-11-20, dnr 14/8338). Nu vet jag att JK inte prövar enskilda ärenden, men jag önskar en utredning över en tjänstemans skyldighet att besvara frågor från en intagen i ett ärende där han är part. Finns det verkligen lagstöd för att fatta ett beslut som går ut på att man vägrar besvara frågor?
- q) Som det påtalats ovan så finns det ingen regelrätt kommunikationsanläggning i cellerna på Kirseberg, utan endast en signalanordning. Det går alltså inte att föra någon konversation med personalen från cellen efter att man låsts in för dygnsvilan. Ibland händer att intagna som signalerar efter inläsning får vänta i upp till en timme, beroende på hur många som ringer på samtidigt. Säg att någon blir akut sjuk, exempelvis en hjärtattack, det finns inget sätt för nattpersonalen att veta att just den intagen måste prioriteras. Omöjligheten att kommunicera med personal kan således innebära direkt livsfara, något som redan berörts ovan. Det är därmed högst tveksamt om den signalanordning som finns på Kirseberg uppfyller kraven i 1 kap. 18 § KVFS 2011:1 FARK fängelse, avseende vad som ska anses utgöra en kommunikationsanläggning.
- r) Hantering av hemställen rörande överklagningar och begäran om offentliga handlingar. När intagna vid Kirseberg skriver hemställen eller andra likartade handlingar så ska de läggas i en låst brevlåda som finns på varje avdelning. Denna brevlåda töms varje morgon. Detta innebär att en hemställen, överklagande eller annat som läggs i brevlådan vid lunch på fredagen blir liggandes hela helgen. Exempelvis kan en begäran om offentlig handling som ska hanteras skyndsamt bli liggandes över helgen. Än värre är det med överklagningar. Säg att en överklagan senast måste inlämnas en fredag, men att den blir liggandes i brevlådan och inte diarieförs förrän på måndagen, då har överklagningstiden gått ut trots att överklagan inkommit till myndigheten i tid. Det bör framhållas att detta problem i första hand skedde på avdelning A1 och även tidigare avdelning A5 innan det omvandlades till häkte. Rutinerna för hantering av hemställen bör således ändras.
- s) Vid Kirseberg tillåts tjänstemän lämna information anonymt som kan användas mot intagna. Det gäller bland annat tjänsteanteckningar som sker. Av relevant rättslig reglering samt tillhörande förarbeten framgår att anmälarsekretess aldrig gäller för en som gör en anmälan eller annars lämnar en uppgift i tjänsten, det vill säga att en

uppgift eller anmälan som kommer från en viss tjänsteman, kan inte sekretessbeläggas på grund av att tjänsteman kan antas lida men av röjandet. Att vägra lämna ut namn på kriminalvårdare som har skrivit tjänsteanteckningar är således lagstridigt.

- t) Personal som arbetar på avskildhetsavdelningen, den så kallade OBS-avdelningen, anser att det inte finns några hinder mot att generellt hålla intagna i den så kallade hårdisolcellen (ingen TV eller andra normala celltillhörigheter) i upp till den vecka. De menar att de på generell basis har möjlighet att neka TV med mera i en isolcell trots att säkerhetsmässiga skäl saknas. Även om vanliga celler finns lediga så är huvudregeln att intagna som placeras på OBS första ska spendera en tid i en hårdisolcell. Detta verkar ske i rent bestraffningssyfte.
- u) När en intagen önskar ringa sin advokat så har det vid flera tillfällen hänt att beslutsfattaren ställer krav på att internen ska uppge vad ärendet gäller. Ett sådant krav bör anses strida mot rätten att föra konfidentiella samtal med sin advokat. Undertecknad råkade själv ut för detta under min vistelse på avdelning A5.
- v) I Lärcentrum låser lärare Ingrid Almén gång efter gång in fångarna i ett rum när de gör prov. Den rättsliga regleringen är tydlig, när det handlar om inlåsning utanför den tid som gäller dygnsvilan så ska det alltid fattas avskildhetsbeslut. JO har i ett flertal ärenden tydligt klargjort vad som anses utgöra ett avskiljande och då även fastställt att när en intagen låses in utöver dygnsvilan så ska *alltid* beslut fattas. I JO-beslut fattat 2013-10-18, dnr 6878-2012, riktades allvarlig kritik mot just anstalten Kirseberg. JO skrev bland annat följande: "... av 6 kap. 1 § fängelselagen följer att en intagen enligt huvudregeln ska vistas i gemensamhet under den tid då han eller hon är skyldig att utföra eller delta i sysselsättning. ... Om en anstalt ... gör bedömningen att den intagne inte kan vistas i gemensamhet, måste det fattas ett skriftligt beslut om att den intagne ska placeras i avskildhet (se exempelvis JO:s beslut den 1 juli 2009 i dnr 6433-2008) ... Intagen i anstalt får låsas in i samband med dygnsvila (se 6 kap. 3 § fängelselagen). De närmare förutsättningarna för inlåsning har angetts i 6 kap. 1 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om fängelse (FARK Fängelse). Sammanfattningsvis innebär denna bestämmelse att en intagen i en anstalt av säkerhetsklass 1 eller 2 inte får vara inlåst mer än tolv timmar per dygn plus den tid som krävs för in- och upplåsning (maximalt trettio minuter). Under övrig tid ska en intagen ges möjlighet till vistelse i gemensamhet ... Placeringen av en intagen i avskildhet är en av de mest ingripande åtgärder som en anstalt kan vidta. Det är av den anledningen mycket viktigt att en anstalt som har för avsikt att avskilja en intagen försäkras sig om att åtgärden har stöd i lag (se 6 kap. 4–9 §§ fängelselagen). Därtill är det en grundläggande förutsättning att beslut om placering i avskildhet dokumenteras skriftligt ... Om placeringen ... innebär att de intagna vistas under förhållanden som gör att de i praktiken är avskilda, så måste anstalten fatta skriftliga beslut om avskildhet ... Som nämnts tidigare får en intagen inte vara inlåst mer än tolv timmar per dygn med stöd av 6 kap. 1 § FARK Fängelse ... Av betydelse är huruvida den sammantagna tiden överstiger tolv timmar."

Att Alméns förfarande är felaktigt torde det således inte råda någon tvekan om. Det kan anmärkas att Almén ibland frågar den intagne om det är okej att han låses in, även om han skulle säga ja, så kan internen känna sig tvungen att säga ja eftersom han är i en beroendeställning till henne. Oaktat kräver inlåsningen som sådan ett beslut om avskildhet.

- w) Enligt anstalten Kirsebergs skriftliga lokala rutiner och information daterad 2014-01-10 framgår att ”Måndag-fredag ska du vara uppe senast 07:20. Detta oavsett om du för dagen är ledig eller av andra anledningar arbetsbefriad”. Enligt information som erhållits så kan intagna rapporteras om man inte följer denna regel. En intern regel utan stöd i lag ska inte kunna leda till misskötsamhetsrapport.
- x) Enligt anstalten Kirsebergs skriftliga lokala rutiner och information daterad 2014-01-10 framgår att intagna har en skyldighet att hålla sängen bäddad. Enligt information som erhållits så kan intagna rapporteras om man inte följer denna regel. En intern regel utan stöd i lag ska inte kunna leda till misskötsamhetsrapport.
- y) Enligt anstalten Kirsebergs skriftliga lokala rutiner och information daterad 2014-01-10 framgår att ”vid vägran att lämna urinprov och vid positivt urinprov blir man avstängd från träningslokalen i 4 veckor”. Detta är en ren bestraffningsåtgärd, eftersom den saknar stöd i lag så får denna regel inte förekomma.
- z) Det finns tjänstemän som konsekvent vägrar bära namnbricka, under min tid på avdelning A5 såg jag exempelvis inte att kriminalvårdare Charlotta Karlsson vid ett enda tillfälle bar sin namnbricka. Skyldigheten att bära namnbricka bör tydligt fastställas.
- aa) Om en intagen förflyttas eller frigges och har missat att lämna in sitt kioskkort så vägrar anstalten att betala ut inestående medel. Av det dokument som alla intagna får tillsammans med kioskkortet framgår bland annat följande: ”Vid förflyttning eller frigivning/utvisning måste kortet lämnas ner dagen innan förflyttning eller frigivningen/utvisningen till Intagnas medel för att tömmas. Lämnas inte kortet kan disponibla medel inte betalas ut.” Detta förfarande som bör anses vara olagligt. Dessutom är det ingen annan anstalt som har detta förfarande.
- bb) Intagna hålls ovillkorligen ansvariga för innehållet i deras celler. Detta trots att flera domstolar har fastställt att interner inte kan hållas ansvariga om de inte själva kan låsa sina celldörrar (se exempelvis Förvaltningsrätten i Jönköpings beslut fattade 2013-04-10 i mål nr 571-13, 572-13 samt 573-13). Intagna rapporteras och får varningar som kan leda till en senareläggning av den villkorliga frigivningen trots att det strider mot gällande praxis.
- cc) Intagne Murad önskade 2014-01-07 få viktiga dokument faxade till sin advokat Jonas Lundberg gällande ett överklagande vars överklagningstid snart skulle gå ut, att skicka via vanlig post var alltså inte ett alternativ. Ansvariga vid Kirseberg vägrade faxa till advokaten. Rimligen bör det ligga inom serviceskyldigheten att vara intagna behjälpliga i sin kontakt med advokaten.
- dd) Inom Kriminalvården finns en tydlig reglering för hur Internet får användas av personal på anstalter och häkten, bland annat får privata ärenden, såsom Facebook eller YouTube inte utnyttjas på annan tid än under rasterna. I rollen som journalist och författare har jag även här erhållit källskyddad information om att personal på anstalten Kirseberg, vid framförallt OBS-avdelningen, behandlingsavdelningen samt avdelning A5 använder en alltför stor del av sin arbetstid för att sitta uppkopplade mot Internet och icke-arbetsrelaterade sajter, såsom exempelvis Facebook och YouTube. Då alla typ av Internetanvändning registreras bör det inte vara några problem för Kriminalvården att utreda detta närmare.

ee) Intagna hindras att använda disponibla medel. En intern har tillgång till tre olika konton inom Kriminalvården: disponibla medel (kioskkortet/kontantkort), omhändertagna medel samt permissions- och frigivningsmedel. De två sistnämnda krävs särskilt beslut för att använda, vilket är helt i sin ordning. Kontot för disponibla medel däremot är kopplat till kioskkortet/kontantkortet som man får handla vad man vill för, max 1600 kr varannan vecka. Det är alltså inga problem att handla chips och läsk för alla dessa pengar. Problemet är att anstalten Kirseberg har tagit det på sig att begränsa vad den intagne i övrigt får handla från disponibla medel. I ett fall nekades en intern att köpa en el-tandborste från disponibla medel. Trots att en el-tandborste normalt anses vara ett tillåtet innehav och att den intagne enbart ville använda sina disponibla medel att köpa el-tandborsten för, så fick han ett avslagsbeslut. Detsamma gäller om intagna vill använda alla sina pengar på disponibla medel under en permission. Jag är väl medveten om att JK inte prövar enskilda fall, utan det jag nyss beskrivit är ett exempel på hur det kan gå till. Flera andra interner har varit med om likartade avslag. Motiveringen till avslaget är ofta att beslutsfattaren gör en subjektiv bedömning där han/hon anser att den intagne måste spara pengar till något ändamål. Men en sådan bedömning ter sig konstig, den intagne kan alltid konsumera slut på pengarna genom att handla godis, telefonkort, med mera från kioskkortet, av detta följer att det inte finns någon rimlighet att hindra inköp av tillåtna innehav såsom el-tandborste. Vid andra anstalter där undertecknad har varit placerad (Kumla, Hall och Tidaholm) så är det inga problem att göra rimliga inköp från disponibla medel, det behövs vanligtvis inte ens något beslut eftersom det inte behövs beslut för att handla från kiosken varje vecka.

Denna typ av begränsning har JO i tidigare ärende prövat (dnr 3992-2011, 2012-11-20). I sitt beslut skrev JO bland annat: "I beslutet konstateras att det inte finns några bestämmelser i fängelselagen som ger Kriminalvården rätt att bestämma hur en intagen får använda de medel som finns på ett sådant kontantkort ... Utgångspunkten måste därför vara att intagna får använda medlen för att köpa varor så länge dessa varor inte är olagliga att köpa eller inneha".

ff) När intagna anmodas lämna urinprov och inte kan urinera direkt så finns möjlighet för dem att vänta i några timmar. Under denna väntetid ska den intagne vara under konstant uppsikt. Här på Kirseberg sätts man i en sluss med kameror och får inte röra sig därifrån, i praktiken avskildhetsplaceras man, men något beslut om avskildhet skrivs aldrig i dessa situationer, ett förfarande som torde anses vara i strid med gällande rätt. Regleringen i fängelselagen är väldigt tydligt då det gäller avskildhet som sker när det inte är dygnsvila. Även JO har i flera ärenden tydliggjort vikten av att beslut alltid fattas om intagna låses in under den period av dygnet då de vanligen ska vara i gemensamhet (se tidigare anförande i gällande avskildhet). Kontentan är att beslut alltid ska fattas om någon typ av avskildhetsplacering sker när det inte är dygnsvila.

gg) När intagna sjukanmäler sig instrueras de att vistas i sina celler, de ska alltså inte befinna sig i gemensamma utrymmen. Skulle man bryta mot detta riskerar man en rapport och kan leda till ett beslut om varning och därefter en senareläggning av den villkorliga frigivningen. Något beslut om avskildhet skrivs inte, trots att man i praktiken är avskildhetsplacerad. Hela förfarandet torde anses lagstridigt i enlighet med vad som ovan anförts gällande avskildhetsplaceringar.

hh) Slutligen finns ett problem som gäller inom hela Kriminalvården. När intagna förflyttas mellan olika anstalter inom samma eller till en lägre säkerhetsnivå överförs endast telefon- och besökstillstånd till nära anhöriga. Denna begränsning är något som Kriminalvården själva har infört. Den förvaltningsrättsliga regleringen stipulerar att ett bifallsbeslut med negativ rättskraft (exempelvis ett telefontillstånd) vanligtvis fortsätter att gälla inom hela myndigheten, oaktat en förflyttning, om inte till exempel tvingade säkerhetsskäl kan göras gällande och utifrån detta upphäva beslutet. Kriminalvården är en enda myndighet och ett gynnande beslut om telefon- och/eller besökstillstånd bör således gälla vid en förflyttning oavsett om det gäller en nära anhörig eller inte. Kriminalvårdens egeninförda begränsning strider därmed mot lagen.

Utbetalning av eventuellt skadestånd kan ske till ombudets/undertecknads konto i Handelsbanken: cl nr 6816 konto nr 125 670 672.

Dag som ovan,

Ricard A R Nilsson

Bilagor:

1. Fullmakt från Gregor Linde.
2. Fullmakt från Bylent Veckollari.
3. Utdrag från sjukjournalen för Gregor Linde
4. Kopia på utredning gällande misstankar mot Thomas Lindgren